

“Dono per suposat que totes les escoles mostren, en comparació amb les escoles tradicionals, un èmfasi comú en el respecte per la individualitat i per la llibertat incrementada, una disposició comuna per construir sobre la naturalesa i l'experiència dels nois que vénen a elles en lloc d'imposar des de fora continguts externs i valors morals. Totes elles mostren una certa atmosfera d'informalitat, perquè l'experiència ha demostrat que el formalisme s'oposa a l'activitat mental genuïna, a l'expressió emocional sincera i al desenvolupament. Un dels factors comuns és l'èmfasi en l'activitat en contraposició a la passivitat.”

Dewey, J. *Progressive Education and the Science of Education*, 1928.

John Dewey va néixer a Burlington (Vermont) el 1859. Fill d'un comercial, es va graduar a la Universitat de Vermont seguint diversos cursos de biologia, filosofia, psicologia i sociologia. Després d'una breu experiència com a professor de filosofia en una escola de secundària, va començar a exercir la docència universitària, fins que el 1894 va acceptar el lloc de director del Departament de Filosofia de la Universitat de Chicago. “De vegades penso que deixaré d'ensenyar directament filosofia, per ensenyar-la mitjançant la pedagogia”, escrivia Dewey (1894) a la seva esposa Alice. Malgrat que en realitat mai va deixar d'ensenyar directament filosofia, les opinions filosòfiques de Dewey probablement van arribar a un nombre més elevat de lectors mitjançant les obres destinades als educadors, com ara *The school and society* (1899), *How we think* (1910), *Democracy and education* (1916) i *Experience and education* (1938). No era una casualitat, observava, si, igual que ell, molts grans filòsofs s'interessaven pels problemes de l'educació, ja que existeix “una relació estreta i essencial entre la necessitat de filosofar i la necessitat d'educar”. Si la filosofia és saviesa –la visió d'una “manera millor de viure”–, l'educació orientada conscientment constitueix la praxi del filòsof.

Dewey va portar a terme una labor important en aquesta institució, ja que va tenir l'oportunitat de crear un nou departament específic de pedagogia i una “escola experimental” on va posar a

prova les seves idees i va elaborar els principis de la seva filosofia, en la qual defensava la unificació de la teoria i la pràctica: el seu pensament estava basat en la convicció que “democràcia és llibertat”, així que va elaborar argumentacions per fonamentar aquest pensament i portar-lo a la pràctica. La seva escola, coneguda com a “Escola de Dewey”, va començar el 1896 amb 16 alumnes i 2 mestres, i el 1903 ja comptava amb 140 alumnes, 23 mestres i 10 assistents graduats.

Un exemple de l'ensenyament experimental de Dewey s'expressa quan els seus alumnes de sis anys van construir una maqueta d'una granja i van sembrar blat en el pati de l'escola, fet que els va permetre aprendre algunes nocions de matemàtiques, ja que per construir la granja va ser necessari dividir-la en camps per poder-hi sembrar blat, blat de moro i civada, i també van haver d'aprendre a organitzar l'espai, ja que la maqueta no tindria només cultius, sinó també una casa i un graner. Van fer servir un regle d'un peu (30,48 centímetres) com a unitat de mesura, cosa que els va ajudar a entendre millor el significat de meitats i quarts i, malgrat que les seves divisions no eren exactes, bastaven per poder delimitar la granja, i el seu treball es tornava més precís a mesura que coneixien més aquesta unitat de mesura.

Aquest exemple mostrava que per ensenyar un tema (en aquest cas les mesures amb fraccions matemàtiques) era fonamental que l'infant

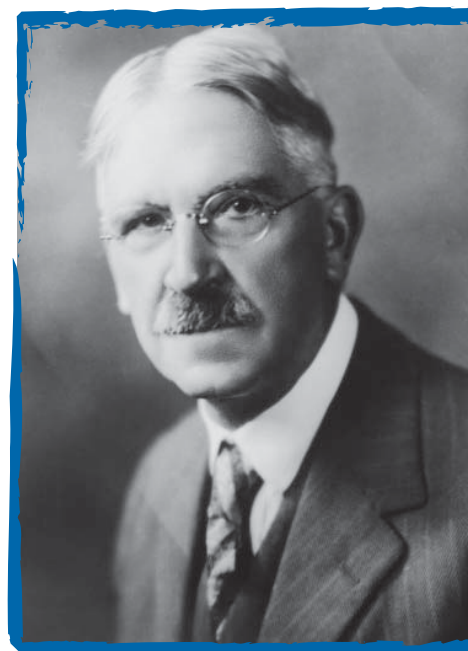
s'interessés per realitzar les activitats (ja que d'aquesta manera s'involucrava en la solució de problemes) i entengués que els errors constitueixen una part important de l'aprenentatge. Això ressaltava encara més la pedagogia de Dewey, ja que opinava que “la ment no està realment alliberada mentre no es creïn les condicions que facin necessari que l'infant participi activament en l'anàlisi personal dels seus propis problemes i participi en els mètodes per resoldre'ls (al preu de múltiples assajos i errors)”.

Quan els infants comprenien la utilitat de resoldre els problemes de les seves activitats pràctiques, se'ls ensenyava a llegir a partir del que havien après; això denotava la importància de l'aprenentatge significatiu, és a dir, del sentit que cadascú dóna als coneixements que va adquirint.

En aquells anys, als Estats Units, Dewey va formar part de les Societats que van iniciar el moviment educatiu de la pedagogia centrada en l'infant. El seu treball va representar el pas del currículum de tipus clàssic (centrat en la simple transmissió i conservació dels valors morals i disciplines) a un currículum que prioritzava l'experiència activa de l'individu. Els continguts i valors eren importants mentre s'adquirissin de manera interactiva, perquè l'escola havia de ser una comunitat democràtica on el pensament s'exercís amb llibertat i respectant els interessos particulars dels individus.

Durant la dècada de 1890, Dewey va passar gradualment de l'idealisme pur cap al pragmatisme i el naturalisme. Sobre la base d'una psicologia funcional que devia molt a la biologia evolucionista de

Darwin i al pensament del pragmatista William James, Dewey va començar a desenvolupar una teoria del coneixement que qüestionava els dualismes que oposen ment i món, pensament i acció. Per ell, el pensament no era un conglomerat d'impressions sensorials, ni la fabricació d'alguna cosa anomenada “consciència”, sinó una funció mediadora i instrumental que havia evolucionat per servir els interessos de la supervivència i del benestar humans. A més, Dewey seguia el principi bàsic del pragmatisme, basat a “aprendre fent”, atenint-se al procés següent: sentir una necessitat, analitzar

la dificultat, proposar solucions alternatives, realitzar una experimentació mental fins a seleccionar-ne una, i posar en pràctica la solució proposada. Bàsicament, la finalitat d'“aprendre fent” es fonamentava en la utilització íntegra de les capacitats de les persones per tal que poguessin ser incorporades en la vida social.

Aquesta teoria del coneixement destacava la “necessitat de comprovar el pensament per mitjà de l'acció si es vol que aquest es converteixi en coneixement”. Els treballs de Dewey sobre l'educació tenien sobretot

l'objectiu d'estudiar les conseqüències que tindria el seu instrumentalisme per a la pedagogia i comprovar la seva validesa mitjançant l'experimentació. El pensament constitueix un instrument destinat a resoldre els problemes de l'experiència, i el coneixement és l'acumulació de saviesa que genera la resolució d'aquests problemes. Per desgràcia, les conclusions teòriques d'aquest funcionalisme van tenir poc impacte en la pedagogia.

Dewey afirmava que els infants no arribaven a les escoles com pissarres netes i passives en les quals els mestres podien escriure. Quan l'infant arriba a l'aula “ja és intensament actiu i la come-

sa de l'educació consisteix a prendre al seu càrrec aquesta activitat i orientar-la" (Dewey, 1899). Per Dewey, la vertadera educació consisteix en un procés d'adaptació de l'individu, una reorganització de l'experiència, i l'aprenentatge no és cap objectiu, sinó el resultat de l'acció, el premi. Seguint la concepció educativa de Rousseau, va plantejar que el contingut de l'assignatura el determina l'infant i, per tant, l'ensenyament té com a objectiu col·locar els seus interessos i les seves necessitats com a base de l'acte d'educar. En aquest sentit, l'assimilació dels coneixements queda superposada per l'acció més que pel coneixement acumulat per la humanitat. Alhora, l'infant també porta interessos i activitats de casa seva i de l'entorn en què viu, i cal que el mestre utilitzi aquesta "matèria primera" orientant les activitats cap a "resultats positius". De fet, Dewey criticava els tradicionalistes per no relacionar les assignatures del programa d'estudis amb els interessos i activitats del nen.

Per Dewey, l'aprenentatge no és cap objectiu, sinó el resultat de l'acció, el premi

Dewey creia fermament que l'ensenyament havia d'arrelar-se a l'experiència personal i a la vida a la comunitat. Demanava als mestres que integressin la psicologia en el programa d'estudis de manera que es construís un entorn en el qual les activitats immediates dels nens s'enfrontessin amb situacions problemàtiques, i que per resoldre-les es necessitessin coneixements teòrics i pràctics de les esferes científica, històrica i artística. Correspon al mestre "aconseguir que tots els dies existeixin les condicions que estimulin i desenvolupin les facultats actives dels seus alumnes. Cada nen ha de realitzar el seu propi destí".

D'aquesta manera, Dewey va establir la necessitat que existís una relació constant entre el que podríem denominar "teoria" i "pràctica", una transformació social. Alhora, com a requisit indispensable per tal que el docent pogués complir amb la seva funció social, Dewey considerava necessària la "llibertat d'educació". Els docents i l'escola, en general, havien de disposar de la llibertat necessària per realitzar la seva tasca: "el mestre, essent el membre del grup que té l'experiència més

completa i madura i una major intuïció de les possibilitats del desenvolupament continu descobertes en qualsevol projecte suggerit, té no només el dret, sinó també l'obligació, de suggerir línies d'activitat".

"Atès que la llibertat de pensament i d'expressió constitueixen la base de tota llibertat, el fet de negar la llibertat d'educació és un delict contra la democràcia." És força coneguda la crítica de Dewey als tradicionalistes per no relacionar les assignatures del programa d'estudis amb els interessos i activitats de l'infant; en canvi, sovint es passen per alt els seus atacs contra els partidaris de l'educació centrada en l'infant per no relacionar els interessos i activitats d'aquest amb les assignatures del programa.

Dewey és considerat el fundador de l'escola activa i va ser un dels primers autors que van assenyalar que l'educació és un procés interactiu, és a dir, que tant el professor com l'alumne formen part del procés d'ensenyament-aprenentatge, de manera que resulta molt artificial la separació que tradicionalment s'havia establert entre ambdós. Aquest conjunt d'idees tindria una ressonància important i, a més, seria el punt de partida dels treballs de Maria Montessori.

Els esforços de Dewey per donar vida a la seva pròpia filosofia a les escoles van estar acompanyats de controvèrsies que avui dia segueixen sent un punt de referència en els debats respecte als errors del sistema escolar nord-americà.

Tal com assenyalaven dues educadores que treballaven amb Dewey, el mestre ha de poder veure el món amb els ulls de l'infant i amb els de l'adult (Mayhew i Edwards, 1966):

Com Alcía, el mestre ha de passar amb els nens darrere el mirall i veure amb les lents de la imaginació totes les coses, sense sortir dels límits de la seva experiència; però, en cas de necessitat, ha de poder recuperar la seva visió corregida i proporcionar, amb el punt de vista realista de l'adult, l'orientació del saber i els instruments del mètode.

Equip de Redacció de Prisma
www.educat.cat
educat@prisma.cat

Cursos de Tardor

FORMACIÓ EN LÍNIA

- ✿ La Síndrome d'Asperger (40 h)
- ✿ Les Intel·ligències Múltiples a l'Aula (40 h)
- ✿ Educació Emocional (40 h)
- ✿ El Dibuix de la Família com a Recurs Diagnòstic (40 h)
- ✿ La Mediació Escolar com a Eina de Convivència (40 h)
- ✿ La Programació Neurolingüística en Entorns Educatius (40 h)
- ✿ El Programari Lliure en la Intervenció de les Dificultats d'Aprenentatge (40 h)
- ✿ Trastorn per Dèficit d'Atenció amb o sense Hiperactivitat (40 h)
- ✿ Alteracions Greus de la Conducta en Entorns Educatius (60 h)
- ✿ L'Alumnat amb Altes Capacitats: Resposta Educativa (60 h)
- ✿ Coaching per a Docents (60 h)
- ✿ El Dibuix Infantil com a Eina Diagnòstica (100 h)
- ✿ Bases Logopèdiques dins l'Àmbit Escolar (100 h)
- ✿ Les Dificultats Específiques de la Lectoescriptura (100 h)
- ✿ Les Dificultats d'Aprenentatge de les Matemàtiques (100 h)

Inscriu-te a: www.prisma.cat

PrisMa
formació psicopedagògica

Plaça Poeta Marquina 5, 1r 1a - 17002 Girona - 972 21 75 65